

בד"כ אחרי התערובת — תוך יומיים-שלושה, גבוהות תנובה — תוך שבוע ימים. גם התנובה לא נפגמה, אמנם השנה מסתמנת ירידה קלה בתנובה הממוצעת, אבל זה לדעתי, לא בגלל ההזנה, כי אם בשל הגדלת העדר בשליש, על ידי קניית מבכירות, הקדמת זמן הזרעה של עגלות ועל ידי בירור מצומצם בהרבה. תוך 3 שנים עלתה התנובה משנה לשנה והתייצבה ב-6800 ק"ג חלב לפרה עם 3.5% שומן, בשתי חליבות ביממה.

אהרן קורנריך, חולדה

ספטמבר 1973.

כוללים שתנן כדי תכולה של 10% חלבון נעכל. ב-2½ טונה תערובת בת 10%, המכילה 250 ק"ג חלבון, 32 ק"ג — מקורם באוריאה, המהווה 1.3% בכלל התערובת. לפי חשבוני, זה מוזיל את המ"מ שלנו בכ-8 ל"י לטונה. סכום זה כפול ב-800 טונה, השימוש השנתי שלנו, מהווה ריווח, או החיסכון בהוצאות.

עד כמה שאפשר לשפוט מהתרשמות כללית, לא הרגשנו בהשפעה רעה על טעימות המנה, וגם לא נתקלנו בבעיות מיוחדות, כגון שלשולים. עד כמה שזכור לי, התרגלו הפרות למזון הזה מהר מאוד. קבוצות נמוכות תנובה — הלהוטות

מדיוני וסיכומי ועדת ההזנה לבקר

התקיימו ב-14.1.74

1. הספקת מזון מרוכז למשקים בחודשי החירום

השלטונות לא הכירו בענפי החי כחיוניים לצורך שחרורם של בעלי מקצוע החסרים. לעומתם הכירו במכונני תערובת גדולים (ובמשחטות) כמפ"עלים חיוניים. על אף זאת מסר הח' דויד בן-אברהם (ממכון התערובות „אמבר") על המצב הקשה שהתהווה במכוננים, לרגל מחסור באנשי מקצוע ובמיוחד בנהגים לקיום חלוקה סדירה של מזון למשקים.

מכונני התערובת נתקלו בקשיים בחודשי החי-רום בהובלה והספקת תוצרתם למשקים, והם עדיין במצב קשה גם עתה (אולי, כשהדברים יראו אור ישתנה המצב לטובה). באוקטובר גדלה הדרישה מהמכוננים למזון ב-20%—25%, ובנובמבר עוד עמדה הדרישה ב-6%—7% יותר מאשר בספטמבר. המכוננים נעזרו ברכבת, אבל לא לכולם קיימת מסילת חיבור לרכבת. במכוננים מסוימים הופרעה בדרך כלל העבודה, אם מקרבת החזית, או מחוסר מלאי בחומרי גלם. הם נעזרו ע"י מכוננים אחרים, אשר הגבירו את הייצור ע"י קיום 3 משמרות עבודה.

הצריכה המוגברת במזון מרוכז מוסברת בהגדלת השימוש בו ע"ח מזון גס, שאספקתו לרפת

הצטמצמה במשק, אם מחוסר כוח אדם, או מתוך רצון לשמור ככל הניתן על המלאי המצוי לזמן ארוך יותר.

למשקים המשפחתיים במושבים, הקשורים עם מכונני תערובת מרכזיים, סיפקו את התערובות בשקים, כאמצעי הקלה בהובלה, אבל זה לא יכול היה לשמש פתרון למשק הגדול.

בינתיים השימוש ברכבת גם כן הצטמצם לאחרונה, כי היא עמוסה כעת בהובלת פרי הדר, והמכוננים שצברו מלאי לקראת ההתייירויות הצפויות, נעזרו בו בשעת הדחק ויכלו לעמוד בייצור הנדרש.

בדיון עמדו על הצורך לתכנן את האספקה לטווח זמן ארוך יותר וכן עמדו על הצורך להכשיר מספר רב יותר של עובדים במכונני התערובת הקטנים, הכשרה מקצועית וטכנית, שיוכלו להיעזר בהם בשעת הדחק. רצוי גם לדאוג למלאי מתמיד של תערובת מ"מ במשקים לזמן מסוים.

בסיכום התקבלו הצעותיו של י. קלי, והן:

- להמליץ על הקמת מטה מקצועי ארגוני לשעת חירום, שיפעל בתחום אספקת תערובת מ"מ וחומרי גלם.
- רצוי לקיים במשק מלאי תערובת מ"מ לשבוע ימים, לפחות.

רים שונים אפשריים. את הכנת הטבלה הטילו על א. בן-אשר ומ. זוהר.

3. החלפת שחת בקייה בשחת דגן

ארגון עובדי הפלחה ביקש חוות דעת הוועדה להזנה על האפשרות להחליף שחת בקייה בשחת דגן. מגידולי דגן אפשר לקבל יכול כפול של שחת ולצמצם את המחסור בה במשקים. במחזור הגידולים אין לבקיה – לדברי אנשי הפלחה – חשיבות מרובה.

מרביתם של חברי הוועדה שללו את ההצעה, בהסברים שמשמשים כבר במשקים בכמות גדולה – יחסית של קש ולא רצוי להוסיף עליו גם שחת דגן. יש סבורים גם שלבני בקר צעירים ופרות בתנובה גבוהה הקטנית חיונית. את גידולי הדגן עדיף להחמיץ ולא לייבשם לשחת. ועוד, בשחת ש"ש מצוי גורם אנטי-ויטאמין ד' העשוי לפגום בנצילות הסידן במנה.

כמות המזון הגס במנה היומית של הפרה קטנה בלאו הכי, ובחלקה היא גם מאיכות דלה, וחשובה המנה המצומצמת של שחת קטנית.

בסיכום נאמר, שכל משק יעשה את חשבונות הוא, בהתאם לתנאיו, אם להרבות בחומר יבש ממזון גס דל, או להסתפק במינימום שחת מאיכות טובה.

בדרך כלל, אין הוועדה ממליצה לוותר על גידולי שחת קטנית.

4. קליפות פרי הדר ותפוזים שלמים

נושא זה מעלים על שולחן הדיונים מדי שנה בשנה. מן הצורך וההכרח למצוא את הדרכים המתאימות לייצרן והצרכן כאחד לפתרון גאות בשימוש מירבי במזון זה בהזנת בקר. אשי-תקד השמידו כ-100 אלף טונות תפוזים, פרי שלם. השנה צפויים עודפים גדולים בהרבה, לאחר שהמפעלים התעשייתיים יקלטו ככל שיכולים לעבד. צריך להתארגן לאספקה סדירה במשך כל העונה ללא הפרעות (השנה תימשך כנראה עד סוף יוני), אם ע"י ארגון מנהלי אזורי, או ע"י ארגוני הקניות. צריך לקבוע מחיר, שישתלם למ-

● להכין המלצות לשימוש בתערובת מ"מ בימי חירום, הפחתה בסוגי תערובות, וכיצד להשתמש בהן בהתאם לחומרת המצב.

2. השימוש בתחליפי חלב לאחר

התייקרותם (א. בן-אשר).

לאחר ההתייקרות האחרונה של אבקת תחליפי חלב, המגיעה לכדי 4,800 ל"י הטונה, עומדת בספק כדאיות השימוש בתחליף, המעלה את המחיר לליטר תמיסת התחליף ל-61 אגורות, כ-שליטר חלב מלא (במחירו אז – בינואר) עלה למשק כ-10% יותר, שבחלקם או ברובם היו מת-כסים ע"י חיסכון בהוצאות הובלה, עיבוד ותיווך בשיווק. וצריך עוד להוסיף ולציין שטיב התחליף ירד לאחרונה ע"י החלפת חלק מאבקת החלב הכחוש באבקת מי גבינה וחלבון צמחי.

חשבון זה נכון אולי לגבי משק משפחתי קטן, אבל אינו מתאים לתנאי הרפת הגדולה במשק הקיבוצי (מדברי ש. דורי). המרחק לדירי היונקים ממכון החליבה, הצורך בהספקת חלב חם, המטרד בהובלת החלב בכמויות גדולות מהמכון לדירי היונקים, והסיכון שקיים בחלב גנוע מפרות גנות בעטין – הנזק הצפוי מכל אלה מעמידים בספק את הריווח שבהחלפת התחליף בחלב טרי מעטני הפרה.

מן הראוי עוד להזכיר, שלהגמעת כל בני הבקר בחלב טרי היו נדרשים כ-30 מיליון ליטר חלב, שבדאי יחסרו מאוד בשוק.*

בהקשר לדיון על התחליף לחלב הזכירו את הקולוסטרום שמתבזבז במשקים, אפשר לחלוב מכל פרה במשך 3 הימים הראשונים כ-75 ליטר קולוסטרום, לאגרו בקירור או בהחמצה, ולחסוך בחלב הראוי לשיווק, או בתחליף, שגם לו מחיר נכבד.

בסיכום: הומלץ בכ"ז להכין טבלה על כדאיות השימוש בתחליפי חלב ביחס לחלב טרי, במחיר

* בינתיים ירדה בודאי השאלה מן הפרק עם העלאת המחיר לחלב ליצרן כעת (לאחר ביטול הסובסידיות), כשהמחיר לתחליף לא יתייקר עוד בהרבה, או בכלל לא, בהיות המחיר הגבוה לתחליף כנ"ל מבוסס כבר על המחיר היקר בשוק העולמי, העורך.

שק להתעסק עם הפרי והקליפות (את הפרי השלם צריך לקצץ), כי אלה מהווים מטרד, שצריך לפנותו. צריך להביא בחשבון את הפחת הגדול והפחת בטבלה הבאה).

הערך מזון והפחת של מוצרי פרי הדר

סוג המזון	חומר יבש ביחידת מזון, גרם	ק"ג ליחידת מזון בשעת האכפתו	פחת עד להאכפה %	כמות הדרושה כדי קבלת יחידת מזון בהאכפה, ק"ג
קליפות טריות	970	6.0	15	7.2
תחמיץ קליפות	1025	6.5	50	13
תפוזים שלמים	1100	9	15	10.5
תחמיץ תפוזים	1150	9	40	5

לחות עודפת. במקום הקש אפשר להשתמש בזבל עופות ביחס משקלי של 1:1, זבל: קליפות, כדי להגיע ללחות הרצויה. בהוספת זבל עופות מע- שירים את התחמיץ בתכולת החלבון.

סוכר לערוך ניסויים בהחמצת שני החומרים יחד במעורב, ביחסי משקל שונים.

6. חילופי גברא בועדת ההזנה

עם שובו של הח' שלמה דורי למשק ולעבודה ברפת, יחליפו בועדת ההזנה, כנציג ה. מ. בקר, הח' יוסף מילר — הרטמן, מכפר גלעדי, שהצטרף למזכירות הפעילה של ההתאחדות במקומו של דורי.

דיווח בנתיב לב תמצת והבלבחה"ח. עפרוני

בישיבת ועדת ההזנה, שהתקיימה בפברואר 74, בפורום רחב מאוד של כשלוש עשרות משתתפים, מהם אנשי מוסדות המחקר, אנשי מקצוע וארגון, מספוא ומכוני תערוכת, נוספים על חברי הוועדה הקבועים — דנו בתכנון ותוכניות המחקר בשנת תשל"ד. כמעט ולא חידשו בנושאי המחקר, בכל אשר עסקו ועוסקים כעת: — היחס בין מזון גס למרוכז, בעיות השומן בחלב, שימוש מוגבר של מוצרי לוואי, זבלים כמזונות, תחליפי מזון, אוריאה, ניצול מי גבינה טריים ואבקה, ועוד — בכל אלה ימשיכו עוד, ירחיבו ויעמיקו חקור.

ח. ע.

5. החמצת זבל עופות

לאחרונה ניסו משקים אחדים להתמיץ זבל עופות מאמון, פיתום בריפוד עמוק במעגן מי- כאל — בהרבסטור, ובתעלות מעל פני הקרקע במעטה פלסטיק — בגבים, כפר מנחם ובשובל). התחמיץ נאכל ברצון, ותכולת החלבון הכללי היתה גבוהה מ-20%. הבדיקות הבקטריאלוגיות הראו שההחמצה עונה גם על הדרישות התברואותיות, מבחינת מספר וסוגי חיידקים פתולוגיים. טרם ידוע, אם ההחמצה משמידה גם וירוסים, גורמי מחלות.

להחמצת זבל עופות צריך להרטיבו עד לתכולת של 35%—40% לחות. לעומתו — בהחמצת קליפות נוהגים להוסיף קש, כחומר יבש לספיגת

תיקון טעות

במאמרו של דורך שפירא בחוברת הקודמת — 131 הוחלפו כתבות ההסבר תחת השרטוט- טים. הכתוב תחת השרטוט בעמוד 48 שייך לשרטוט בעמוד 49. ולהיפך — אשר תחת השרטוט בעמוד 49, צריך להיות ב-48.

במאמר — „אימוד תנובת החלב של מב- כירות צעירות" בחוברת הקודמת 131, בעמוד 25, תחת טבלה שלוש, בשורה השנייה בטור ימין כתוב: ...עולה, קטן הפרש התנובה, וברצון המחברים להדגיש ולומר — ... עולה, קיימת מגמה להקטנת הפרש התנובה, וכן יתוקן.